

IV. ULUSLARARASI GÜNEY-DOĞU AVRUPA İNCELEMELERİ KONGRESİ

IV. Uluslararası Güney - Doğu Avrupa İncelemeleri Kongresi 13-18 Ağustos 1979 tarihlerinde Ankara'da Cumhurbaşkanımız Sayın Fahri Korutürk'ün koruyucu başkanlığında toplanmıştır. Kongre'ye 326'sı yabancı olmak üzere 380 delege katılmış, 19 rapor, 110 co-rapor, 213 bildiri sunulmuştur. Yuvarlak Masa'ya ise 20 konuşmacı katılmıştır.

13 Ağustos 1979 Pazartesi günü saat 9.30'da Türk Tarih Kurumu Merkezinde toplanan Kongre üyeleri Atatürk'ün Anıtkabirini ziyaret ederek saygı duruşunda bulunmuşlardır. Türk Tarih Kurumu ve Kongre Başkanı Ord. Prof. Enver Ziya Karal Anıtkabir'deki özel deftere şu sözleri yazmıştır:

Atatürk:

Türkiye'nin üyesi bulunduğu Güney - Doğu Avrupa İncelemeleri Milletlerarası 4. Kongresi üyeleri saygı ile huzurunda eğildik.

Bir zamanlar "Türkler bütün dünya uluslarının dostlarıdır" ve "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkelerini bütün bir yaşam için ve herkes için bir kılavuz olarak göstermiştin. Bugünkü ziyaret, bu ilkelerin canlılığını ve ölmezliğini kanıtıyor.

Saat 11.30'da Hacettepe Üniversitesi M Salonunda İstiklâl Marşından sonra Cumhurbaşkanımız Sayın Fahri Korutürk'ü temsilen Gn. Sekr. Sayın Haluk Bayülken Kongreyi açmış ve Cumhurbaşkanımızın konuşmasını okumuştur. Bu konuşmada özetle şöyle denilmiştir: "Atatürk Güney - Doğu Avrupa dediğimiz ülkeleri Balkan ülkeleri saymış, aralarında iyi bir geçimin sağlanmasını, bilimsel ve tarih anlayışı ile sürekli bir barışın kurulmasını yüksek bir ülkü görmüştür. Yüzyılları kapsayan ortak bir tarihi olan bu ülkelerde çeşitli uygarlıklar kurulmuş, bunlar bir düzeye kadar karışarak derin etkiler yapmış ve başka ülkelerde başka uygarlıkların doğmasına yol açmıştır. Ortak bir miras olan kültür hazinelerinin araştırılmasında Kongrenin başarılı olmasını dilerim." Cumhurbaşkanından sonra Kurum ve Kongre Başkanı Sayın Ord. Prof. Enver Ziya Karal yaptığı konuşmada özetle Türk Tarih Kurumu ve Kongre çalışmaları hakkında açıklama yaparak bu kongrenin Atatürk'ün "Yurtta Barış Cihanda Barış" ilkesini yansıttığını, Güney-Doğu Avrupa (Balkan) ülkelerinin yüzyılları kapsayan ortak bir uygarlık tarihine sahip olduklarını, onun sahipleri arasında iyi bir anlayış, geçim ve işbirliğinin Uluslararası Güney - Doğu Avrupa İncelemeleri Derneği'nin kuruluşuna hakim olan düşünce olduğunu belirterek bu kuruluşu destekleyen Unesco'ya teşekkür etmiş, bu kongrenin bir özelliğinin de Ankara'da tarih öncesi devirlerden günümüze değin gelen süre içinde insancıl ilimlerin bütün konuları ile ilgili olmak üzere toplanan ilk uluslararası kongre olduğunu belirtmiştir. Daha sonra AIESEE Başkanı Sayın Prof. Nicolai Todorov söz almış ve AIESEE'nin faaliyetlerinin önemine değinerek sosyal bilimlerin politik kararlara doğrudan bağlı olduklarını, Balkan-

lardaki siyasi gelişmelerin sosyal bilimlerin ilerlemesine yansıdığını ifade ettikten sonra Türkçe sözlerle teşekkür ederek "Toplum hayatının bütün alanlarında köklü devrimler yaparak Yeni Türkiye'yi kuran ve onu çağdaş Avrupa devletleri arasına katan, Türkiye'nin Büyük Devlet Adamı Kemal Atatürk'ü saygıyla anarım" demiştir. Daha sonra Ankara Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Tahsin Özgüç'ü temsilen Rektör Vekili Prof. Dr. Aran Olcay kürsüye gelmiştir. Rektörün konuşmasında, Türk Tarih Kurumu ile sıkı bir işbirliği halinde çalışan Ankara Üniversitesinin, Güney - Doğu Avrupa ülkeleri üniversiteleri ile bilimsel işbirliğinin kuvvetlendirilmesine, öğretim üyeleri ve araştırmacıların ortak bilimsel sorunlarının aydınlığa kavuşturulmasında katkıların artırılmasına, gerçekçi bir yaklaşım ile yardımcı olunmasının planladığı belirtilmiştir. Bundan sonra UNESCO Genel Direktörü adına söz alan Dr. Alex Mirochnikov, UNESCO'nun Güney - Doğu Avrupa alanı ile ilgili program, proje ve çalışmaları hakkında kısa bilgi verdikten sonra kongrenin, bu bölgeye ait insancıl bilimi alanındaki uluslararası çalışma ve işbirliğini kuvvetlendirmesi ve geliştirmesi temennisinde bulunmuştur. Kongreye gönderilen mesajlar okunduktan sonra açılış töreni sona ermiştir.

Aynı gün saat 16.00'da başlayan ve bütün delegelerin katıldığı genel oturumda UNESCO Türkiye Milli Komitesi Başkanı ve Kongre Genel Sekreteri Prof. Bedrettin Tuncel tarafından Atatürk ve evrenselliği hakkında bir konferans verilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri heyetinden Prof. Albert Lord "Güney - Doğu Avrupa ülkelerindeki sözlü edebiyat türlerinin gelişmesi ve aralarındaki ilişkiler" üzerinde, Romanya Sosyalist Cumhuriyeti Delegasyonu üyesi Prof. Dr. Razvan Theodorescu da "Bizans ve Bizans'ın Balkan uygarlıklarının oluşmasına katkıları" üzerinde konuşmuşlardır. Böylece ilk günün bilimsel çalışmaları son bulmuştur.

Aynı günün akşamı Kurum ve Kongre Başkanı Ord. Prof. Enver Ziya Karal Kongreye katılan üyeleri saat 19.00 - 21.00 arasında A. Ü. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi salonunda kabul ederek birbirleriyle yakından tanışmalarını sağlayan bir kokteyl vermiştir.

14 Ağustos gününden başlayarak dört gün sabah ve öğleden sonra seksiyon çalışmaları sürmüştür. Kongre çalışmalarını içeren seksiyonların ana bölümleri ve Yuvarlak Masa konuları şöyle idi:

Seksiyon A - Tarih: a) Tarih Öncesi'nden Roma Çağına kadar
b) Ortaçağ
c) Modern ve Çağdaş Devir.

„ B - Dilbilim
„ C - Edebiyat
„ D - Folklor
„ E - Etnografya
„ F - Sanat

Yuvarlak Masa: 1 — Dini topluluklara ait özvarlıklar ve bağışlar; bunların ekonomik ve sosyal rolleri

„ 2 — II. Dünya Savaşından sonra Güney - Doğu Avrupa'da sosyal yapı değişiklikleri

- Yuvarlak Masa: 3 — Güney - Doğu Avrupa Tarihinin belgesel kaynakları
 „ 4 — Kemalist Reformlar
 „ 5 — Güney - Doğu Avrupa ülkelerinde ailevi ve duygusal yaşam
 „ 6 — Güney - Doğu Avrupa ülkelerinde halk oyunları ve gösterileri
 „ 7 — Artistik gizli güçler: Artistik veriler ve bunların memleket ve devirlere göre dalgalanışı: ortak ve özel noktalar (özellikle duvar resimleri ve küçük boy resimlerde)

Kongre'de konular, siyasi ve ideolojik tartışmalara girilmeden, bilimsel açıdan ele alınmıştır. Bu arada iki Balkan ülkesinin tarihi önemdeki yıldönümleri tebliğ konusu olarak yer almıştır. Bulgar delegasyonundan bir üye Bulgar Devletinin 1300. yıldönümünün kutlanması ve Romen delegasyonundan iki üye de Romen ihtilalinin 35. yıldönümü üzerinde konuşmuşlardır.

Yuvarlak masalarda ele alınan konular arasında: köyden kente göçlerin çok büyük boyutlara ulaştığı, bunların da ekonomik, demografik ve sosyolojik sorunlar yarattığı; Güney - Doğu Avrupa ülkeleri ile ilgili dokümanların tanıtılması ve bir katalogun yapılması konuları görüşülmüştür.

Folklor seksiyonunda Güney - Doğu Avrupa uluslarının sözlü edebiyatlarının gelişimi, ilişkileri, epik halk edebiyat ürünlerinin nitelikleri, uluslararası ortak konular ve motifler ele alınmıştır. Özellikle Nasreddin Hoca'nın evrensel kişiliği üzerinde durularak, hikâyelerinin dünyaca anlatıldığı bir halk filozofu olduğu belirtilmiş, güldürülerinin insanlara neşe veren doğruluk ve ahlaki nüktelerle dolu olduğu, ayrıca öğretici, insancıl ve barışçı değerler taşıdığı anlatılmıştır. Nasreddin Hoca ile ilgili anekdotlarda bazı motiflerin bütün dünya milletlerince romanlara, filmlere ve dramatik yapıtlara adapte edildiğine, tüm fıkralarında halk yaratıcılığının temeli olan iyimserliğin simgelendiğine değinilmiştir. Nasreddin Hoca'nın Balkan ulusları arasına, Türklerin Balkanlara girmesiyle (XIV yy. sonu ve XV. yy. başı) yayılmaya başladığı belirtilmiştir.

Edebiyat seksiyonunda "Balkanlarda Osmanlı Şairleri" bildirisi okunurken, yer adları üzerinde durulmuş ve Balkan ülkelerindeki yer adlarının detaylı ve fihristli bir kitap ve haritasının hazırlanması önerisinde bulunulmuş ve bu önerinin Kongre Başkanlığı aracılığı ile AIESEE merkezine iletilmesi seksiyon tarafından karar altına alınmıştır.

18 Ağustos sabahı Kongre delegeleri Kurum'un önünde toplanarak otobüslerle Anadolu Medeniyetleri Müzesine götürülmüş, Müzeyi gezdikten sonra ise bahçesinde kendilerine çay verilmiş daha sonra da Ankara Kalesini görme olanağı sağlanmıştır. Aynı gün öğleden sonra saat 16.00'da Kurum Merkezinde kapanış töreni yapılmıştır. Türk Tarih Kurumu ve Kongre Başkanı Ord. Prof. Enver Ziya Karal, Kongre faaliyetlerini özetleyerek, delegelere teşekkür etmiştir. UNESCO temsilcisi Dr. Alex Mirochnikov, AIESEE Genel Sekreteri Acad. E. Condurachi, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanı ve Kongre Genel Sekreteri Prof. Bedrettin Tuncel de sırayla söz alarak Kongre izlenimlerini anlatmışlardır.

Aynı gün saat 18.30 - 20.30 arasında Yabancı Konuklar Köşkünde Sayın Dışişleri Bakanı ve Bayan Gündüz Ökçün Kongre üyeleri onuruna bir kabul resmi düzenlemişlerdir.

19 Ağustos 1979 Pazar günü Kongre üyeleri, Turizm Bakanlığının düzenlediği Göreme - Konya - Gordion günübirlik gezilerinden birine katılmışlardır.

Federal Almanya Cumhuriyeti Milli Komitesi IIL AIESEE Kongresinin yapıldığı 1974'den bu yana Federal Almanya'da Güney - Doğu Avrupa Araştırmaları alanında yayınlanmış olan bütün kitap ve dergileri Kurum binasında sergilemiş ve sonra da bunları Türk Tarih Kurumu'na armağan etmiştir. Ayrıca Kongre nedeniyle Alman Araştırma Kurumu'nun yardımıyla "Die Türkei in Europe" adlı kitabı yayınlanmıştır. Romanya, Bulgaristan ve Macaristan delegasyonları da birer kitap sergisi hazırlamışlar ve bunları Kütüphanemize armağan etmişlerdir.

Kongre delegelerine verilmek üzere İş Bankası'nın yaptırdığı çantalara, Turizm, Bakanlığı ile Basın Yayın Genel Müdürlüğünün verdikleri Türkiye'yi tanıtan broşür ve kitaplardan başka Türk Tarih Kurumunca hazırlanıp bastırılan Ankara krokisi, Kongre Programı, isim ve adresler listesi kitapçığı ve rapor, co-rapor ve bildiri özetleri konmuştur.

PTT, Kongre süresince Kurum Merkezinde bir şube açmış ve Kongre'nin ilk günü için hazırladığı özel zarflara özel ilk gün damgasını basmıştır. Turizm Bankası Turban Seyahat Acentası, delegelerimizi havaalanında karşılayarak otellerine yerleştirmiş, dövizlerini bozmak, gezi ve ulaşım ile ilgili sorunlarını çözümlemek için de Kurum Merkezinde devamlı personel bulundurmıştır.

Kongreye katılan yerli ve yabancı üyeler Yurdumuzda gördükleri iyi kabulü ve Kongre hakkındaki iyi izlenimlerini gerek sözlü gerekse yazılı olarak Kurum'a bildirmişlerdir.

Kongre Hazırlık Komitesi

Sekreteri

MİHİN LUGAL

Kongre Bürosu Şefi

YASEMİN GÖKOĞLU

ÜYELERİMİZDEN ORD. PROF. DR. EKREM AKURGAL FRANSIZ AKADEMİSİNE ONUR ÜYESİ SEÇİLDİ

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Arkeoloji profesörü ve Kurumumuz asıl üyesi Ekrem Akurgal, Aralık 1979'da Fransız Akademisinin "Académie des Inscriptions et Belles - Lettres" bölümüne üye seçilmiştir. Profesör Ekrem Akurgal aynı zamanda Avusturya, Büyük Britanya, İsveç ve Danimarka Akademilerinin de üyesidir. Arkadaşımızı candan kutlarız.